

หลักนิติธรรมกับการขับเคลื่อน Soft Power

จัดทำโดย

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ณัฐกฤตย์ ณ ชุมพร
เลขประจำตัว ๖๗๑๒๑๒

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการอบรมหลักสูตร
“หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย” (นธป.) รุ่นที่ ๑๒

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

คำนำ

รายงานเรื่อง “หลักนิติธรรมกับการขับเคลื่อน Soft Power” ฉบับนี้ เป็นการกล่าวถึงหลักนิติธรรมซึ่งเป็นหลักการปกครองด้วยกฎหมาย เป็นการวางกฎเกณฑ์กติกาที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ปกครองประเทศไม่ให้ใช้อำนาจตามอำเภอใจ จนออกนอกกลุ่มนอกทาง เพื่อความเจริญของบ้านเมือง โดยเน้นประชาชนเป็นสำคัญ การปกครองต้องมีทั้งกฎหมายที่บังคับใช้และต้องมีหลักการปกครองที่เป็นธรรม เป็นกลาง เป็นประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ เป็นหลักการพื้นฐานแห่งกฎหมาย เพื่อประกันให้เกิดความยุติธรรมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน อีกทั้งยังเป็นหลักเกี่ยวกับกลไกการใช้กฎหมาย ตั้งแต่วิธีการควบคุมดุลพินิจ การวางหลักในการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองต้องมีฐานทางกฎหมาย และการกำหนดกระบวนการในการออกกฎหมายหรือคำสั่ง ขณะเดียวกันหลักนิติธรรมจะต้องเกี่ยวข้องกับสาระของการกระทำต่างๆ ของฝ่ายปกครองอันเป็นเรื่องในสาระบัญญัติ เพื่อให้เป็นสังคมประชาธิปไตย ที่ไม่บิดเบือนการใช้อำนาจ เช่น หลักความแน่นอนในการใช้กฎหมาย กระบวนการพิจารณาที่เป็นธรรม เปิดโอกาสให้เกิดการถ่วงดุล และมีช่องทางเพื่อตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ รวมทั้งยังได้กล่าวถึงการขับเคลื่อน Soft Power ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลเป็นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจใหม่ สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจหรือคุณค่าทางสังคม นำความคิดสร้างสรรค์และสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมมาใช้เป็นฐานในการพัฒนาต่อยอดสินค้าและบริการเพื่อให้เกิดความได้เปรียบทางธุรกิจ ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจใหม่มีความเติบโตอย่างสมดุล ยั่งยืน และเกิดการคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของท้องถิ่น เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตให้ประชาชนอย่างทั่วถึง เป็นการผลักดันให้วัฒนธรรมเป็นสินค้าส่งออก เกิดการสร้างรายได้และภาพลักษณ์ที่ดีแก่ประเทศโดยที่การขับเคลื่อน Soft Power นี้เป็นไปตามหลักนิติธรรม

สารบัญ

หน้า

คำนำ	
บทนำ.....	๑
หลักนิติธรรม	๒
ความหมายของหลักนิติธรรม.....	๓
สาระสำคัญโดยสรุปของหลักนิติธรรม	๕
หลักการสำคัญของหลักนิติธรรม.....	๕
Soft Power.....	๘
แนวคิด Soft Power.....	๑๑
ความหมายของ Soft Power	๑๒
นโยบาย Soft Power และการขับเคลื่อน.....	๑๒
THACCA	๑๕
5F Soft Power	๑๖
สรุป.....	๑๘
ข้อเสนอแนะ	๑๙
บรรณานุกรม	

หลักนิติธรรมกับการขับเคลื่อน Soft Power

บทนำ

ประเทศไทยเป็นแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ที่มีความหลากหลายอันเป็นเอกลักษณ์ ที่มีคุณค่าของคนไทยมาแต่โบราณกาล มีประเพณีที่แสดงอัตลักษณ์ความเป็นไทย เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง มีอาหารไทยที่มีรสชาติหลากหลายมีการใช้สมุนไพรที่มีความเฉพาะเจาะจงและมีความแตกต่าง เช่น ต้มยำกุ้ง ผัดไทย ต้มข่า มีศิลปะที่สวยงามมีเอกลักษณ์มีความเป็นเอกลักษณ์ ทางดนตรีและการแสดง เช่น ระนาด การแสดงโขน รำไทยตามวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาค มีมวยไทย ตะกร้อ กีฬาพื้นบ้าน มีทรัพยากรธรรมชาติที่งดงามและมีคุณค่า เช่น ทะเลสาบ ภูเขา ทุ่งนา แม่น้ำ น้ำตก ซึ่งจะช่วยสร้างโอกาสในการท่องเที่ยวและกิจกรรมกลางแจ้ง สิ่งเหล่านี้ในอดีตถูกมองข้ามเนื่องจากเป็นสิ่งที่คุ้นชินในชีวิตประจำวัน แต่ในปัจจุบันสิ่งเหล่านี้ได้รับการขนานนามว่า “ซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power)”

การส่งเสริมซอฟต์พาวเวอร์เหล่านี้จะช่วยในการนำเสนอภาพลักษณ์ของประเทศเชิงบวกในสายตาชาวโลก ทำให้ผู้คนรู้จักประเทศไทยและเข้าใจในเรื่องวัฒนธรรมและสิ่งดีงามของไทยมากขึ้น ทำให้ไทยเป็นประเทศท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เสริมสร้างการเติบโตของอุตสาหกรรมบันเทิงที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เพิ่มโอกาสในการเชื่อมโยงและสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมถึงเงินรายได้ที่จะไหลเข้าประเทศด้วย

การผลักดันหรือการขับเคลื่อนซอฟต์พาวเวอร์ ที่มีการดำเนินการตามหลักนิติธรรม หรือ Rule of Law ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานแห่งกฎหมาย สำหรับนักปกครองและบังคับใช้กฎหมายภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย เพื่อประกันให้เกิดความยุติธรรมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนผู้อยู่ใต้การปกครองอย่างแท้จริง อีกทั้งยังเป็นหลักเกี่ยวกับกลไกการใช้กฎหมาย ตั้งแต่วิธีการควบคุมดุลพินิจ การวางหลักในการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองต้องมีฐานทางกฎหมาย และการกำหนดกระบวนการในการออกกฎหมายหรือคำสั่ง แต่ขณะเดียวกันหลักนิติธรรมจะต้องเกี่ยวข้องกับสาระของการกระทำต่าง ๆ ของฝ่ายปกครอง อันเป็นเรื่องในสาระบัญญัติ เพื่อให้เป็นสังคมประชาธิปไตย ที่ไม่บิดเบือนการใช้อำนาจ เช่น หลักความแน่นอนในการใช้กฎหมาย กระบวนการพิจารณาที่เป็นธรรม เปิดโอกาสให้เกิดการถ่วงดุล และมีช่องทางเพื่อตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ จะเป็นการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างชื่อเสียงและสร้างความเข้าใจเชิงบวกต่อประเทศไทย เกิดประโยชน์หลายประการทั้งเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทางที่ดีอย่างยั่งยืน ทำให้ประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญในระดับนานาชาติต่อไป

หลักนิติธรรม

หลักนิติธรรม มาจากคำในภาษาอังกฤษว่า Rule of Law ซึ่งมีผู้ให้คำแปลไว้หลากหลาย เช่น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานแปลว่า “หลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย” บ้างก็แปลว่า “หลักการปกครองด้วยกฎหมาย” หรือ “หลักแห่งกฎหมาย” หรือ “หลักกฎหมาย” “กฎของกฎหมาย” “หลักความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย” “หลักความยุติธรรมตามกฎหมาย” ฯลฯ แต่คำแปลที่นิยมใช้กันแพร่หลายโดยทั่วไปคือคำว่า “หลักนิติธรรม” ซึ่งนักคิด นักวิชาการ นักกฎหมายมีความเข้าใจ และอธิบายให้ความหมาย องค์กรประกอบ สาระสำคัญ และความสำคัญของหลักนิติธรรมแตกต่างกันไป สำหรับประเทศไทย แม้ว่าจะประสบกับความแตกต่างทางความคิดเห็น นักกฎหมาย นักวิชาการ องค์กรต่าง ๆ ตลอดจนประชาชนทั่วไปกลับพูดถึงและกล่าวอ้างให้ทุก ๆ ฝ่ายเคารพและยึดหลักนิติธรรม ทำให้สรุปได้ว่า ไม่ว่าแต่ละบุคคลจะเข้าใจความหมาย สาระสำคัญหรือองค์ประกอบของหลักนิติธรรมตรงกันหรือไม่ แต่ทุกคนต้องเคารพและยึดหลักนิติธรรม

หลักนิติธรรม เป็นหลักการพื้นฐานแห่งกฎหมาย สำหรับนักปกครองและบังคับใช้กฎหมายภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย เพื่อประกันให้เกิดความยุติธรรมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนผู้อยู่ใต้การปกครองอย่างแท้จริง อีกทั้งหลักนิติธรรมยังเป็นหลักเกี่ยวกับกลไกการใช้กฎหมาย ตั้งแต่วิธีการควบคุมดุลพินิจ การวางหลักในการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองต้องมีฐานทางกฎหมาย และการกำหนดกระบวนการในการออกกฎหมายหรือคำสั่ง แต่ขณะเดียวกันหลักนิติธรรมจะต้องเกี่ยวข้องกับสาระของการกระทำต่าง ๆ ของฝ่ายปกครองอันเป็นเรื่องในสาระบัญญัติ เพื่อให้เป็นสังคมประชาธิปไตยที่ไม่บิดเบือนการใช้อำนาจ เช่น หลักความแน่นอนในการใช้กฎหมาย กระบวนการพิจารณาที่เป็นธรรมเปิดโอกาสให้เกิดการถ่วงดุล และมีช่องทางเพื่อตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่

หลักนิติธรรมมีที่มาจากประเทศอังกฤษ ต่อมาแนวคิดนี้ได้แพร่ขยายไปในอีกหลายประเทศ ยกเว้นกลุ่มประเทศภาคพื้นยุโรปที่มีแนวคิดหลักเรื่องนิติรัฐ ปัจจุบันหลักนิติธรรมเป็นแนวคิดที่ไม่หยุดนิ่ง แต่แปรเปลี่ยนไปตามสภาพของสังคมปัจจุบันในสังคมไทย (ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช, ๒๕๕๘)

หลักนิติธรรมจะเกิดผลต่อผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้การปกครอง คือ

๑. หลักนิติธรรมทำให้เกิดการยึดมั่นในหลักการและความถูกต้องในเรื่องความยุติธรรมเป็นสิ่งที่สูงสุดของกฎหมาย และความเสมอภาคภายใต้กฎหมาย

๒. หลักนิติธรรมก่อให้เกิดความถูกต้องและดีงามในการปกครองบ้านเมืองอย่างมีคุณธรรม และยึดหลักประโยชน์สุขของบ้านเมืองเป็นหลัก

๓. หลักนิติธรรมทำให้เกิดการรักษาความยุติธรรมในแผ่นดินอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย และภายใต้กฎระเบียบประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม

๔. หลักนิติธรรมมีหน้าที่จะต้องดูแลความสงบเรียบร้อย ในขณะที่เดียวกันก็มีหน้าที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ

๕. หลักนิติธรรมเป็นหลักความเสมอภาคภายใต้กฎหมาย ความยุติธรรมในการใช้กฎหมาย หลักการแบ่งแยกอำนาจ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ความชัดเจนของกฎหมาย ส่งผลต่อผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้ปกครอง

หลักนิติธรรมเป็นหลักการปกครองด้วยกฎหมาย จึงเป็นการวางกฎเกณฑ์กติกาที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ปกครองประเทศไม่ให้อำนาจตามอำเภอใจ จนออกนอกกลุ่มนอกทาง เพื่อความเจริญของบ้านเมือง โดยเน้นประชาชนเป็นสำคัญ การปกครองต้องมีทั้งกฎหมายที่บังคับใช้และต้องมีหลักการปกครองที่เป็นธรรม เป็นกลาง เป็นประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่

ความหมายของหลักนิติธรรม

หลักนิติธรรม เป็นหลักกฎหมายที่เป็นสิ่งสูงสุดและการปกครองจะต้องดำเนินการตามกฎหมาย ระบบกฎหมายที่ดีและเป็นธรรม การปกครองบ้านเมืองก็จะสงบสุข มีผู้รู้และนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของหลักนิติธรรมไว้ ดังนี้

หลักนิติธรรม หมายถึง หลักพื้นฐานแห่งกฎหมายที่บุคคลทุกคนต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔)

หลักนิติธรรม หมายถึง หลักพื้นฐานที่จะนำมาซึ่งความสงบสุข ความมั่งคั่งและสันติสุขของโลก เนื่องจากเป็นกรอบการทำงานสำคัญของสังคมของเรา ทั้งภายในและภายนอกประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้สิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชน รวมถึงความเท่าเทียมกันเพื่อเป็นเกราะป้องกัน และเป็นการใช้สิทธิตามหลักกฎหมายอย่างเท่าเทียมโดยคำนึงถึงเชื้อชาติ เพศหรือศาสนา สร้างความมั่นใจทุกหน่วยงานของภาครัฐปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ขอบเขตของหลักนิติธรรม (อรรถพล ใหญ่สว่าง, ๒๕๕๓)

หลักนิติธรรม หมายถึง วิธีพิจารณาคดีของศาลที่เที่ยงธรรมและมีเหตุผล กฎหมายที่ศาลใช้วินิจฉัยต้องมีความแน่นอนชัดเจน มีความพอดีและเป็นธรรม (ธานินทร์ กรีวิเชียร, ๒๕๕๒)

หลักนิติธรรม หมายถึง ขอบเขตและคุณธรรมในการบัญญัติกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และการตีความกฎหมาย รวมทั้งการบริหารจัดการระบบงานยุติธรรมทุกระดับ โดยภาครัฐควรยึดมั่นในหลักธรรม กฎหมายต้องอยู่ในกรอบกติกาแห่งธรรมะของกฎหมายหลักยุติธรรม การบัญญัติกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และการตีความกฎหมาย ต้องเป็นไปด้วยความยุติธรรม และให้ผลที่เป็นธรรม (จรัญ ภัคดีธนกุล, ๒๕๖๐)

หลักนิติธรรม หมายถึง การปกครองโดยกฎหมายไม่ให้คนเข้มแข็งและเอารอดเอาเปรียบ โดยถือกฎหมายเป็นหลักเป็นประธานในการปกครองบ้านเมือง (ปรีดี เกษมทรัพย์, ๒๕๓๖)

หลักนิติธรรม หมายถึง กฎหมายเป็นใหญ่ มีความเสมอภาค และในกรณีที่เกิดข้อพิพาทขึ้นต้องระงับคดีโดยศาล โดยพิจารณาคดีเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ออกกฎหมายลงโทษย้อนหลัง ให้โอกาสนายพยานเข้าสู้บ ที่เรียกว่า fair trial ซึ่งเป็นหัวใจของหลักนิติธรรม (วิชญ์ เครื่องงาม, ๒๕๕๒)

หลักนิติธรรม หมายถึง กระบวนการใช้กฎหมาย เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องใช้อำนาจภายในขอบเขตที่กฎหมายให้ไว้ตามวิธีการ รูปแบบ เวลาและสถานที่องค์ประกอบด้านองค์กร การแบ่งแยกอำนาจและความเป็นอิสระของตุลาการ องค์ประกอบด้านเป้าหมายซึ่งหมายถึงการใช้การตีความกฎหมายและการตัดสินคดีนั้นจะต้องมุ่งสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นโดยเที่ยงธรรม (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, ๒๕๕๒)

หลักนิติธรรม หมายถึง หลักพื้นฐานแห่งกฎหมายซึ่งจำกัดอำนาจในทางนิติบัญญัติ เพื่อป้องกันมิให้ใช้อำนาจโดยมิชอบด้วยกฎหมายและเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลให้เป็นไปโดยเสมอภาคกันตามกฎหมาย (เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์กุล, ๒๕๕๓)

หลักนิติธรรม หมายถึง การปกครองโดยกฎหมายซึ่งเป็นธรรม กฎหมายที่ออกใช้บังคับต้องออกเพื่อประโยชน์ของประชาชนไม่ใช่เพื่อประโยชน์ส่วนตัว การบังคับใช้กฎหมายต้องมีความยุติธรรมและเป็นไปด้วยความเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติ ในการวินิจฉัยว่าเป็นความยุติธรรม นักกฎหมายจะพิจารณาจากคนในสังคมที่มีเหตุมีผลและมีความรู้สึกผิดชอบ ซึ่งไม่มีส่วนได้เสียในเรื่องนั้นมาเป็นเกณฑ์ในการวินิจฉัยว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องยุติธรรม ความยุติธรรมนี้เป็นสาระสำคัญของกฎหมายและเป็นอุดมการณ์ของนักกฎหมาย เป็นความต้องการของมนุษย์และของทุกสังคม (อรณินิติ ดิษฐ์อำนาจ, ๒๕๕๓)

หลักนิติธรรม หมายถึง หลักการธรรมาภิบาล ที่บุคคลทุกคน สถาบันและองค์กรต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน รวมถึงประเทศนั้น ๆ เอง มีหน้าที่รับผิดชอบต่อกฎหมายต่าง ๆ ที่ได้มีการประกาศบังคับใช้อย่างเท่าเทียม และที่ได้มีการใช้ตัดสินพิพากษาอย่างอิสระ และสอดคล้องกับบรรทัดฐานและมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชน (หลักนิติธรรมสำหรับสิทธิมนุษยชนในภูมิภาคอาเซียน, ๒๕๕๓)

ประเทศไทยได้มีการบัญญัติถึงการนำหลักนิติธรรมมาใช้ในการปกครองประเทศในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ไว้ใน ๒ มาตรา คือ มาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๒๖ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

มาตรา ๓ วรรคสอง “รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม”

มาตรา ๒๖ “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง”

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ ดังกล่าว จึงเป็นเสมือนเครื่องเตือนใจแก่ผู้ที่มีหน้าที่ในการบริหารประเทศว่าหลักการสำคัญที่จะใช้ในการบริหารประเทศ คือ การยึดกฎหมายเป็นสำคัญ เพราะกฎหมายจะมีคุณค่าและมีประโยชน์เฉพาะในรัฐที่มีการปกครองในรูปแบบเสรีประชาธิปไตยและเคารพหลักนิติธรรม เนื่องจากรัฐในรูปแบบดังกล่าวจะยึดถือว่า “อำนาจสูงสุดในการปกครองอยู่ที่ประชาชน” โดยประชาชนจะได้รับหลักประกันสิทธิเสรีภาพว่า รัฐบาลจะไม่ล่วงล้ำหรือกระทำการใด ๆ

อันเป็นการรบกวนสิทธิเสรีภาพ อีกทั้งประชาชนทุกคนมีความเสมอภาค และได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันตามหลักนิติธรรมหากมีข้อพิพาทหรือปัญหาขัดแย้งเกิดขึ้น ประชาชนก็มีสิทธิที่จะนำคดีเข้าสู่ศาลยุติธรรม เพื่อให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด และผลคำพิพากษาของศาลก็ผูกพันคู่กรณีทั้งสองฝ่าย หลักนิติธรรมจึงเปรียบเสมือนเสาหลักที่ค้ำจุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะระบอบประชาธิปไตย คือ การให้หลักประกันแก่สิทธิเสรีภาพของประชาชน และยกสถานะของประชาชนจาก “ผู้อยู่ใต้การปกครอง (Subject)” มาเป็น “พลเมือง (Citizen)” ผู้ทรงไว้ซึ่งสิทธิและเสรีภาพ

สาระสำคัญโดยสรุปของหลักนิติธรรม

หลักนิติธรรมเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานที่นำมาซึ่งความสงบสุข ความมั่นคงและสันติสุขของโลก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้ให้สิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนให้เป็นเกราะป้องกันและเป็นการใช้สิทธิตามหลักกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึงเพศ หรือเชื้อชาติ ศาสนา หลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม จะต้องไม่ฝ่าฝืน ขัดหรือแย้งต่อหลักนิติธรรม โดยหลักนิติธรรมหรือหลักพื้นฐานแห่งกฎหมายนี้ จะถูกล่วงละเมิดไม่ได้ หากกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม ขัดหรือแย้งต่อหลักนิติธรรม ผลคือ จะใช้บังคับไม่ได้

หลักการสำคัญของหลักนิติธรรม

หลักนิติธรรม มีหลักการสำคัญประกอบด้วย ๗ หลักการ คือ ๑) หลักการแบ่งแยกอำนาจ ๒) หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ๓) หลักความชอบธรรมด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครอง ๔) หลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา ๕) หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา ๖) หลัก “ไม่มีความผิด และไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” ๗) หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

๑. หลักการแบ่งแยกอำนาจ เป็นพื้นฐานที่สำคัญของหลักนิติธรรม เพราะหลักการแบ่งแยกอำนาจเป็นหลักที่แสดงให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันของการแบ่งแยกอำนาจ การตรวจสอบอำนาจ และการถ่วงดุลอำนาจ

๒. หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หลักนิติธรรมมีความเกี่ยวพันกันกับสิทธิในเสรีภาพของบุคคล และสิทธิในความเสมอภาค สิทธิทั้งสองประการดังกล่าวถือเป็นพื้นฐานของ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” อันเป็นหลักการสำคัญตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

๓. หลักความชอบธรรมด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครอง การใช้กฎหมายของฝ่ายตุลาการ หรือฝ่ายปกครองที่เป็นการจำกัดสิทธิของประชาชนมีผลมาจากกฎหมายที่ได้รับความเห็นชอบจากตัวแทนของประชาชน โดยฝ่ายตุลาการจะต้องไม่พิจารณาพิพากษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้แตกต่างไปจากบทบัญญัติของกฎหมาย ฝ่ายตุลาการมีความผูกพันที่จะต้องใช้อุบายอย่างเท่าเทียมกัน ฝ่ายตุลาการมีความผูกพันที่จะต้องใช้ดุลพินิจ โดยปราศจากข้อบกพร่อง

๔. หลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา เป็นหลักที่เรียกร้องให้ฝ่ายนิติบัญญัติ หรือฝ่ายปกครองที่ออกกฎหมายลำดับรอง กำหนดหลักเกณฑ์ในทางกฎหมายให้เป็นไปตามหลักความแน่นอนของกฎหมาย หลักห้ามมิให้กฎหมายมีผลย้อนหลัง และหลักความพอสมควรแก่เหตุ

๕. หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสามารถทำหน้าที่ในทางตุลาการได้โดยปราศจากการแทรกแซงใด ๆ โดยผู้พิพากษามีความผูกพันเฉพาะต่อกฎหมาย และทำการพิจารณาพิพากษาภายใต้มนธรรมของตนเท่านั้น โดยวางอยู่บนพื้นฐานของความอิสระ ๓ ประการ กล่าวคือ ความอิสระจากคู่ความ ความอิสระจากรัฐ และความอิสระจากสังคม

๖. หลัก “ไม่มีความผิด และไม่มีความผิดโดยไม่มีกฎหมาย” เมื่อไม่มีข้อบัญญัติทางกฎหมายให้เป็นความผิด แล้วจะเอาผิดกับบุคคลนั้น ๆ ไม่ได้

๗. หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ หมายความว่า รัฐธรรมนูญได้รับการยอมรับให้เป็นกฎหมายที่อยู่ในลำดับที่สูงสุดในระบบกฎหมายของรัฐนั้น และหากกฎหมายที่อยู่ในลำดับที่ต่ำกว่าขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ กฎหมายดังกล่าวย่อมไม่มีผลบังคับ

หลักนิติธรรม เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของหลักธรรมาภิบาล คือ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ที่รู้จักกันในนาม “Good Governance” หมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมรัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลัง ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤต ภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใสและความมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญ และกระแสโลกยุคปัจจุบัน

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) หมายถึงแนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้สังคมของประเทศทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคเอกชนและภาคประชาชน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และตั้งอยู่ในความถูกต้องเป็นธรรม ตามหลักพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งประกอบด้วย ๖ หลักการ ดังนี้

๑. หลักนิติธรรม (The Rule of Law)

หลักนิติธรรม หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่กระทำกันตามอำเภอใจหรืออำนาจบุคคล เป็นที่ยอมรับของสังคมและสมาชิก มีการยินยอมพร้อมใจและถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาค คำนึงถึงความเป็นธรรมและความยุติธรรม รวมทั้งมีความรัดกุมและรวดเร็ว

๒. หลักคุณธรรม (Morality)

หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยการรณรงค์ส่งเสริม เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีงาม ให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือสมาชิกของสังคมถือปฏิบัติ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ สุจริต ความเสียสละ ความอดทนขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต เป็นต้น

๓. หลักความโปร่งใส (Accountability)

หลักความโปร่งใส หมายถึง การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่าง ตรงไปตรงมา และสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้โดยการปรับปรุงระบบและกลไกการทำงานของ องค์กรให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือเปิดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ สะดวก ตลอดจนมีระบบหรือกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการสร้าง ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และช่วยให้การทำงานของภาครัฐและภาคเอกชนปลอดจากการทุจริต คอรัปชั่น

๔. หลักความมีส่วนร่วม (Participation)

หลักความมีส่วนร่วม หมายถึง การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และ ร่วมเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจสำคัญ ๆ ของสังคม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีช่องทางในการ เข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ การแจ้งความคิดเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดง ประชามติ หรืออื่น ๆ และขจัดการผูกขาดทั้งโดยภาครัฐหรือโดยภาคธุรกิจเอกชน ซึ่งจะช่วยให้เกิด ความสามัคคี และความร่วมมือระหว่างกันระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ บุคลากรหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการบริหารจัดการเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เช่น เป็นคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และหรือคณะทำงาน โดยให้ข้อมูลความคิดเห็น แนะนำ ปรีกษา ร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติ

๕. หลักความรับผิดชอบ (Responsibility)

หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ ความสำนึกในความ รับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาการบริหารจัดการ การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา และเคารพใน ความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมทั้งความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตนเอง อีกทั้ง ผู้บริหาร ตลอดจนคณะข้าราชการ ทั้งฝ่ายการเมือง ข้าราชการประจำ ต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่อย่างดียิ่ง มุ่งให้บริการแก่ผู้มารับบริการ เพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีความรับผิดชอบต่อความบกพร่องใน หน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบอยู่และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขได้ทันที่

๖. หลักความคุ้มค่า (Cost - effectiveness or Economy)

หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้บุคลากรมีความประหยัด ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า และรักษา ทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน ผู้บริหารต้องตระหนักว่ามีทรัพยากรค่อนข้างจำกัด ดังนั้นในการ บริหารจัดการจำเป็นจะต้องยึดหลักความประหยัดและความคุ้มค่า ซึ่งจำเป็นจะต้องตั้งจุดมุ่งหมายไปที่ ผู้รับบริการหรือประชาชนโดยส่วนรวม

Soft Power

แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) เป็นแนวคิดสำคัญของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจยุคใหม่บนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ การศึกษา การสร้างสรรค์งาน และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของสังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและความแตกต่างให้แก่สินค้าและบริการ จึงเป็นแนวคิดที่ประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทยเล็งเห็นถึงความสำคัญและได้นำมาใช้กำหนดนโยบายขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) รวมทั้งได้บรรจุยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) จนถึงปัจจุบัน และได้บรรจุเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นหนึ่งในสาขายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ภายใต้โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (BCG Economy Model : BCG) : ซึ่งเป็นวาระแห่งชาติและกำหนดให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินงานในเชิงบูรณาการเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืนบนพื้นฐานความได้เปรียบของประเทศไทย ซึ่งอุดมไปด้วยความหลากหลายของทรัพยากรวัฒนธรรมที่สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดในเชิงสร้างสรรค์ได้นอกจากนี้ ยังมีแนวคิดที่นำมาใช้เป็นนโยบายของประเทศ คือ “แนวคิด Soft Power” ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ รัฐบาลภายใต้การนำของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี กำหนดนโยบายขับเคลื่อนอำนาจละมุน (Soft Power) เพื่อผลักดันให้วัฒนธรรมเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญ เพื่อให้เกิดการสร้างรายได้และภาพลักษณ์ที่ดีแก่ประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมอุตสาหกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์ที่มีศักยภาพ 5F ได้แก่ ๑) อาหาร (Food) ๒) ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (Film) ๓) ผ้าไทยและการออกแบบแฟชั่น (Fashion) ๔) มวยไทย (Fighting) และ ๕) เทศกาลงานประเพณี (Festival)

รัฐบาลมีการกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและยกระดับเศรษฐกิจของไทยให้สามารถแข่งขันได้และก้าวทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของตลาดโลก ดังนั้น คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติกำหนดให้โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (BCG Economy Model : BCG) เป็นวาระแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป โดยได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์การขับเคลื่อนประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๖๙ เป็นกรอบของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยให้มีการพัฒนาต่อยอดจากจุดแข็งของประเทศเชื่อมโยงต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (Sustainable Economy Philosophy : SDGs) โดยโมเดลเศรษฐกิจ BCG ประกอบด้วย ๔ สาขายุทธศาสตร์ คือ

๑. เกษตรและอาหาร
๒. สุขภาพและการแพทย์
๓. พลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ
๔. การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์การพัฒนาตามโมเดลเศรษฐกิจ BCG ดังกล่าว ซึ่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาอย่างต่อเนื่องโดยได้บรรจุยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) จนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสังคมโลกทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจใหม่ (New Economy) โดยมีการนำแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์มาเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม เกิดเป็น “เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม” (Creative and Cultural Economy) เป็นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจใหม่ โดยใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม เทคโนโลยี และนวัตกรรมสมัยใหม่ในการผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ ซึ่งสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจหรือคุณค่าทางสังคม หรือการนำความคิดสร้างสรรค์และสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมมาใช้เป็นฐานในการพัฒนาต่อยอดสินค้าและบริการที่มีศักยภาพอยู่แล้วเพื่อให้เกิดความได้เปรียบทางธุรกิจ ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจใหม่มีความเติบโตอย่างสมดุล ยั่งยืน และเกิดการคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของท้องถิ่น เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตให้ประชาชนอย่างทั่วถึง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้แบ่งประเภทของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของประเทศไทย มีจำนวน ๑๕ สาขา ได้แก่ ๑) งานฝีมือและหัตถกรรม ๒) ดนตรี ๓) ศิลปะการแสดง ๔) ทักษะศิลป์ ๕) ภาพยนตร์ ๖) การแพร่ภาพและกระจายเสียง ๗) การพิมพ์ ๘) ซอฟต์แวร์ ๙) การโฆษณา ๑๐) การออกแบบ ๑๑) การให้บริการด้านสถาปัตยกรรม ๑๒) แฟชั่น ๑๓) อาหารไทย ๑๔) การแพทย์แผนไทย และ ๑๕) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจำนวนนี้มีอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในสาขาที่มีศักยภาพซึ่งรัฐบาลภายใต้การนำของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี กำหนดให้เป็นวัฒนธรรมที่มีศักยภาพ 5F เพื่อเป็น Soft Power ของไทย ได้แก่ ๑) อาหาร (Food) ๒) ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (Film) ๓) ผ้าไทยและการออกแบบแฟชั่น (Fashion) ๔) มวยไทย (Fighting) และ ๕) เทศกาลงานประเพณี (Festival) โดยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายขับเคลื่อนอำนาจละมุน (Soft Power) ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ เพื่อผลักดันให้วัฒนธรรมเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญเพื่อให้เกิดการสร้างรายได้และภาพลักษณ์ที่ดีแก่ประเทศ

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ รัฐบาลภายใต้การนำของนายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรีคนที่ ๓๐ ของไทยได้มีการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๖ ว่า “รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการสร้างพลังสร้างสรรค์ หรือ Soft Power ของประเทศ เพื่อยกระดับและพัฒนาความสามารถด้านความรู้ ความสามารถ และความคิดสร้างสรรค์ของคนไทย ให้สร้างมูลค่าและสร้างรายได้ รวมทั้งการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาต่อยอด ศิลปะ วัฒนธรรม และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำมาต่อยอดในการสร้างมูลค่าเพิ่ม นอกจากนี้ รัฐบาลจะสร้างงาน สร้างรายได้ผ่านการส่งเสริม ๑ ครอบครัว ๑ ทักษะ Soft Power” และยังสามารถกำหนดเสนอร่างพระราชบัญญัติ THACCA (Thailand Creative Culture Agency) เข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมอำนาจละมุน

(Soft Power) ตั้งแต่การสร้างระบบนิเวศเชิงสร้างสรรค์ บ่มเพาะศักยภาพแรงงานทักษะสูง โดยดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม Soft Power ใน ๑๑ สาขา ประกอบด้วย อาหาร กีฬา เฟสตีวัล ท่องเที่ยว ดนตรี หนังสือ ภาพยนตร์ เกม ศิลปะ การออกแบบ และแฟชั่น รวมทั้งการผลักดันให้ Soft Power ของไทยก้าวสู่ระดับสากลด้วยการทูตเชิงวัฒนธรรมเพื่อสร้างรายได้เพิ่มให้แก่ประเทศและคนไทย

รัฐบาลได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์พาวเวอร์แห่งชาติ ประกอบด้วย กรรมการที่มาจากหลายกระทรวง ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิจากหลายสาขาวิชาชีพ ผู้ประกอบการที่เกี่ยวกับธุรกิจซอฟต์พาวเวอร์ อาทิ กีฬา อาหาร ภาพยนตร์ ภาคธุรกิจ การเงิน การต่างประเทศ เป็นต้นจากการประชุมคณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์พาวเวอร์แห่งชาติ มีการตั้งเป้าพัฒนาอุตสาหกรรมซอฟต์พาวเวอร์ในสาขาต่างๆ ๑๑ สาขาสู่ตลาดโลก ประกอบด้วย ๑) อาหาร ๒) กีฬา ๓) งานเทศกาล ๔) ท่องเที่ยว ๕) ดนตรี ๖) หนังสือ ๗) ภาพยนตร์ ๘) เกม ๙) ศิลปะ ๑๐) การออกแบบ และ ๑๑) แฟชั่นการผลักดันซอฟต์พาวเวอร์ที่สำคัญ คือ การมุ่งเน้นสาระหลักในการสร้างความชัดเจนในการกำหนดนโยบาย การขับเคลื่อนนโยบาย การใช้งบประมาณ และการวัดผลสำเร็จของนโยบาย

การออกแบบและขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นความท้าทายที่จะให้เศรษฐกิจสร้างสรรค์ สร้างงาน สร้างรายได้ อำนวยรักษาเอกลักษณ์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และยกระดับคุณภาพชีวิตให้ประชาชนในประเทศได้อย่างทั่วถึง เป็นซอฟต์พาวเวอร์ที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม ที่สำคัญความร่วมมือจากทุกภาคส่วนมีความสำคัญอย่างมาก เพราะการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นมิติที่ครอบคลุมถึงวัฒนธรรม ภูมิปัญญา นวัตกรรม ธุรกิจ ชุมชน และผู้คน การทำงานร่วมกันทั้งในการพัฒนาคน พัฒนาชุมชน พัฒนาโอกาสทางธุรกิจ และการสนับสนุนผลักดันจากภาครัฐ จึงเป็นความสัมพันธ์ที่ต้องร่วมมือกันอย่างบูรณาการ บทบาทของรัฐในการส่งเสริมและสนับสนุน สร้างบรรยากาศในการพัฒนานวัตกรรมและลงทุน รวมถึงลดอุปสรรคจากกฎระเบียบต่าง ๆ เป็นความคาดหวังที่จะช่วยผลักดันให้อุตสาหกรรมสร้างสรรค์เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยสู่ความเจริญเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืนต่อไป

จากทิศทางนโยบายของรัฐบาล อาจกล่าวได้ว่า กระบวนการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจบนฐานความคิดสร้างสรรค์เพื่อยกระดับและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศไทยมีพื้นฐานจากการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ต่อมาได้มีการนำแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม (Creative and Cultural Economy) และแนวคิดอำนาจละมุน (Soft Power) มาใช้พัฒนาระบบเศรษฐกิจยุคใหม่ของประเทศไทยเพื่อยกระดับเศรษฐกิจของไทยให้มีความได้เปรียบเชิงธุรกิจอย่างยั่งยืน โดยการพัฒนาต่อยอดจากวัฒนธรรมซึ่งเป็นจุดแข็งของประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างมั่นคงและยั่งยืนตั้งแต่เศรษฐกิจฐานรากของสังคมตามหลักการการพัฒนา SDGs และโมเดลเศรษฐกิจ BCG

แนวคิด Soft Power

ศาสตราจารย์โจเซฟ ไนย์ (Joseph S. Nye) ผู้เสนอแนวคิด Soft Power ได้ให้คำนิยามของคำว่า Soft Power ว่าเป็นอำนาจที่ทำให้ผู้อื่นยินดีปฏิบัติตามความต้องการของเรา โดยไม่ต้องมีการบีบบังคับหรือมีข้อแลกเปลี่ยน หรืออีกนัยหนึ่ง คือการทำให้ผู้อื่นพอใจในผลลัพธ์ที่เราต้องการโดยใช้สิ่งดึงดูดใจเพื่อนำไปสู่การยอมรับ มากกว่าที่จะขู่บังคับหรือใช้กำลัง เป็นอำนาจดึงดูดที่ทำให้ผู้อื่นต้องการและยอมรับในสิ่งที่ผู้ใช้อำนาจต้องการ ซึ่งอำนาจแบบนี้มีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับ Hard Power ในรูปแบบของกำลังทางทหารหรือการใช้กำลังบังคับ อย่างไรก็ตาม อำนาจทั้งสองแบบมีความเชื่อมโยงกัน โดยต่างเป็นความสามารถในการทำให้บรรลุเป้าประสงค์โดยการดำเนินการเพื่อให้เกิดผลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น แตกต่างกันที่ความเข้มข้นของพฤติกรรมและทรัพยากรที่ใช้ในการนั้น

กล่าวคือ ทรัพยากรหรือแหล่งที่มาอย่างเดียวกัน สามารถนำมาใช้ได้ในรูปแบบที่มีความเข้มข้นตั้งแต่การสั่งหรือบังคับ (Hard Power) ไปจนถึงการดึงดูดโน้มน้าว (Soft Power) เช่น ความแข็งแกร่งของเศรษฐกิจสามารถเป็น Hard Power ได้ หากใช้ในรูปแบบการลงโทษทางเศรษฐกิจ แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถเป็น Soft Power ได้ หากใช้ในรูปแบบของการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ

ศาสตราจารย์โจเซฟ ไนย์ (Joseph S. Nye) มีความเห็นว่าการสร้างอำนาจแบบ Soft Power มีแหล่งทรัพยากรหรือแหล่งที่มาของ Soft Power ของประเทศจำนวน ๓ แหล่ง ดังนี้

๑. วัฒนธรรม (Culture) คือ ค่านิยมและแนวปฏิบัติที่ยึดถือในสังคม ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น ๑) วัฒนธรรมชั้นสูง (High culture) อาทิ วรรณกรรม ศิลปะ การศึกษา และ ๒) วัฒนธรรมร่วมสมัย (Popular culture) ซึ่งมุ่งเน้นความบันเทิงสำหรับมวลชน โดยการส่งผ่านวัฒนธรรมอาจเกิดขึ้นผ่านการค้าขาย การติดต่อระหว่างบุคคล การเยี่ยมเยือน ซึ่งหากประเทศใดมีวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับผลประโยชน์และค่านิยมของประเทศอื่น ๆ ก็สามารถใช้เป็นทรัพยากรส่งเสริม Soft Power ของประเทศนั้น ๆ ได้

๒. ค่านิยมและนโยบายทางการเมือง (Political Value) เป็นค่านิยมและนโยบายทางการเมืองในประเทศ โดยเฉพาะที่เป็นที่ยอมรับจากนานาประเทศ เช่น การปกครองระบอบประชาธิปไตย หลักสิทธิมนุษยชน การสนับสนุนความเท่าเทียม ซึ่งหากประเทศยึดถืออย่างเคร่งครัดทั้งในและต่างประเทศแล้ว ก็จะสามารถเป็นแหล่งที่มาของ Soft Power ของประเทศนั้น ๆ ได้

๓. นโยบายการต่างประเทศ (Foreign Policy) โดยเฉพาะที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความถูกต้องชอบธรรม มีวิสัยทัศน์และแสดงออกถึงค่านิยมที่สำคัญ เช่น เคารพในหลักสิทธิมนุษยชน มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา การไม่แทรกแซงกิจการภายใน ซึ่งประเทศที่มีนโยบายการต่างประเทศที่สนับสนุนค่านิยมร่วมที่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางและคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ก็จะสามารถใช้นโยบายดังกล่าวในการสร้าง Soft Power ของตนได้เช่นกัน

ความหมายของ Soft Power

Soft Power หมายถึง พลังที่โน้มนำให้ผู้อื่นหรือประเทศอื่นทำในสิ่งที่อีกฝ่ายต้องการ โดยไม่ใช้กำลังบังคับ แต่ใช้ความนุ่มนวลผ่านค่านิยมและวัฒนธรรม คำว่า Soft Power เป็นทฤษฎีด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่นิยามขึ้นมาโดยศาสตราจารย์โจเซฟ ไนย์ (Joseph S. Nye) เมื่อเวลาผ่านไป Soft Power ซึ่งเป็นทฤษฎีด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่หวังผลทางการเมือง ได้ถูกนำมาปรับใช้เพื่อหวังผลทางเศรษฐกิจมากขึ้น เช่นที่สาธารณรัฐเกาหลีหรือประเทศเกาหลีใต้ใช้อุตสาหกรรมบันเทิงในการเผยแพร่ภาพลักษณ์เกาหลีใต้ใหม่ เพื่อโน้มนำคนจากทั่วโลกให้อยากมี อยากกิน อยากเป็นแบบเกาหลีใต้ ทำให้การส่งออกสินค้าและการท่องเที่ยวเกาหลีใต้เติบโตอย่างก้าวกระโดด (THACCA, ๒๕๖๗)

การที่จะช่วยให้ Soft Power เกิดผลสำเร็จนั้น ต้องมีปัจจัยสำคัญ ๒ ประการ คือ ๑) การสร้างให้เกิดคุณค่า และ ๒) ความต่อเนื่อง หากมีปัจจัยสนับสนุนทั้ง ๒ ปัจจัยนี้แล้ว เรื่องราวบางอย่างหรือสิ่งของบางชิ้นจะถูกขับเคลื่อนจนกลายเป็น Soft Power ที่จะนำไปสู่ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ (สันทัด โภธิสา, ๒๕๖๖) ดังนั้น Soft Power จึงเป็นเครื่องมือที่จะช่วยสร้างความเข้มแข็งในเชิงวัฒนธรรมจนนำไปสู่การสร้างรายได้เชิงเศรษฐกิจ

นโยบาย Soft Power และการขับเคลื่อน

๑. คำแถลงนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับ Soft Power

คำแถลงนโยบายของรัฐบาลที่มีนายเศรษฐา ทวีสิน เป็นนายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๖ มีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับ Soft Power สรุปได้ดังนี้ รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการสร้างพลังสร้างสรรค์ หรือ Soft Power ของประเทศ เพื่อยกระดับและพัฒนาความสามารถ ด้านความรู้ ความสามารถ และความคิดสร้างสรรค์ของคนไทย ให้สร้างมูลค่าและสร้างรายได้ รวมทั้งการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาต่อยอด ศิลปะ วัฒนธรรม และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำมาต่อยอดในการสร้างมูลค่าเพิ่ม นอกจากนี้ รัฐบาลจะสร้างงานสร้างรายได้ผ่านการส่งเสริม ๑ ครอบครัว ๑ ทักษะ Soft Power(สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ๒๕๖๖)

๒. คณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์พาวเวอร์แห่งชาติ

รัฐบาลมีนโยบายที่จะสนับสนุนการสร้างพลังสร้างสรรค์หรือ Soft Power ของประเทศ เพื่อเป็นแนวทางยกระดับพัฒนาความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์ของคนไทยในการสร้างมูลค่าและสร้างรายได้ พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ส่งเสริมบทบาทความเป็นผู้นำของประเทศ ไทยในเวทีโลก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ จึงได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๓๐/๒๕๖๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์พาวเวอร์แห่งชาติ ลงวันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๖ โดยมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ มีหน้าที่และอำนาจ

ที่สำคัญ ได้แก่ กำหนดยุทธศาสตร์ Soft Power ของประเทศ จัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยยุทธศาสตร์ Soft Power ของประเทศ เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดนโยบายและทิศทางการเงิน การคลัง การลงทุน รวมทั้งมาตรการและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับ Soft Power ของประเทศ เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการจัดให้มีกฎหมายหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ Soft Power ของประเทศ เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการดำเนินงานตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยยุทธศาสตร์ Soft Power ของประเทศ รวมทั้งมาตรการเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานระหว่างส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ และองค์กรระหว่างประเทศในการส่งเสริม Soft Power ทั้งในประเทศและต่างประเทศรายงานคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบและพิจารณามีมติเกี่ยวกับการดำเนินการของหน่วยงานเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยยุทธศาสตร์ Soft Power ของประเทศ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ๒๕๖๖)

การขับเคลื่อน Soft Power ของประเทศไทยให้มีศักยภาพไปสู่เป้าหมาย คณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์แวร์แห่งชาติได้มีแนวทางแบ่งขั้นตอนการดำเนินการออกเป็น ๓ ขั้นตอน ดังนี้

(๑) การพัฒนาคนผ่านกระบวนการส่งเสริมบ่มเพาะศักยภาพ โดยสรรหาผู้ที่มีความฝันและอยากทำความฝันให้เป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นเด็ก ผู้ใหญ่ หรือผู้สูงอายุ จำนวน ๒๐ ล้านคน จาก ๒๐ ล้านครัวเรือน โดยให้แจ้งลงทะเบียนกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อบ่มเพาะผ่านศูนย์บ่มเพาะทักษะสร้างสรรค์ทั้งด้านทำอาหาร ฝึกมวยไทย วาดภาพศิลปะ ฝึกการแสดง ร้องเพลง ออกแบบ แฟชั่น ฝึกแข่งอีสปอร์ต และอื่น ๆ โดยไม่มีค่าใช้จ่าย

(๒) การพัฒนาอุตสาหกรรม Soft Power สาขาต่าง ๆ ภายในประเทศ ๑๑ สาขา ได้แก่ อาหาร กีฬา เฟสติวล ท่องเที่ยว ดนตรี หนังสือ ภาพยนตร์ เกม ศิลปะ การออกแบบ และแฟชั่น โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของ THACCA โดยจะดำเนินการปรับแก้กฎหมายระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ที่ไม่สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป พร้อมสนับสนุนเงินทุนวิจัยและพัฒนา สร้างแรงจูงใจด้านภาษี ให้เสรีภาพแก่ความคิดสร้างสรรค์ สามารถแสดงผลงานได้อย่างไร้ขีดจำกัด รวมทั้งจะมีการจัดตั้งศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบหรือ TCDC ในทุกจังหวัด เพิ่มพื้นที่สำหรับ Co-Working Space ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบวงจร เพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ และต่อยอด Soft Power อย่างมั่นคงตั้งแต่ระดับภูมิภาคจนถึงระดับประเทศ

(๓) การนำอุตสาหกรรม Soft Power รุกสู่เวทีโลก ผ่านการเดินทางผลักดัน Soft Power ไทยสู่ระดับโลกด้วยการทูตเชิงวัฒนธรรม โดยให้หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมมือกับภาคเอกชนนำ Soft Power ไทย เผยแพร่สู่ตลาดโลก ผ่านยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนด้วยการวิจัยข้อมูลเชิงพฤติกรรม กลยุทธ์การสื่อสาร และการร่วมจัดกิจกรรมในระดับภูมิภาคและระดับโลก ซึ่งสามารถทำได้ทั้งที่เป็นกิจกรรมระดับโลกที่จัดภายในประเทศ และการนำ Soft Power ที่มีศักยภาพสูงของไทยเข้าร่วมกิจกรรมระดับโลกในต่างประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๖)

๓. คณะกรรมการพัฒนาซอฟต์แวร์แห่งชาติ

ภายหลังจากมีคำสั่งนายกรัฐมนตรีเรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์แวร์แห่งชาติแล้ว รัฐบาลได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๖๘/๒๕๖๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาซอฟต์แวร์แห่งชาติ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ โดยมีนางสาวแพทองธาร ชินวัตร เป็นประธานกรรมการ มีหน้าที่และอำนาจที่สำคัญ ได้แก่ จัดทำแผนเฉพาะด้านพร้อมทั้งแผนงาน โครงการ มาตรการ สิทธิประโยชน์ การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายและระเบียบให้เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมและพัฒนา Soft Power กำกับการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการและแผนงานเฉพาะด้านของหน่วยงานของรัฐ ในการส่งเสริมและพัฒนา Soft Power ของประเทศ เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการจัดให้มีกฎหมายหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายและระเบียบหรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนา Soft Power ของประเทศ เสนอแนะต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์แวร์แห่งชาติเกี่ยวกับการดำเนินงานตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยยุทธศาสตร์ Soft Power ของประเทศ รวมทั้งเสนอมาตรการในการดำเนินการ และแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติการตามนโยบายและแผนระดับชาติ ติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยยุทธศาสตร์ Soft Power ของประเทศ แล้วรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์แวร์แห่งชาติ (สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๖๖)

จากนั้นคณะกรรมการพัฒนาซอฟต์แวร์แห่งชาติได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการพัฒนาซอฟต์แวร์แห่งชาติออกเป็น ๑๔ คณะ เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับ Soft Power ในแต่ละด้าน จัดการประชุมนานาชาติด้าน Soft Power และจัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยการพัฒนา Soft Power ดังนี้

- (๑) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมด้านหนังสือ
- (๒) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมด้านเฟสติวัล
- (๓) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมด้านอาหาร
- (๔) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยว
- (๕) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมด้านดนตรี
- (๖) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมด้านเกม
- (๗) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมด้านกีฬา
- (๘) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมด้านศิลปะ
- (๙) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมด้านการออกแบบ
- (๑๐) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมด้านภาพยนตร์
- (๑๑) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมด้านละครและซีรีส์
- (๑๒) คณะอนุกรรมการอำนวยความสะดวกการจัดการประชุมนานาชาติด้านซอฟต์แวร์
- (๑๓) คณะอนุกรรมการจัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาซอฟต์แวร์เพื่อเศรษฐกิจและสังคม
- (๑๔) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมด้านแฟชั่น (สำนักงาน ป.ย.ป., ๒๕๖๗)

THACCA

THACCA (Thailand Creative Culture Agency) เป็นหน่วยงานที่รวบรวมงบประมาณและภารกิจที่เคยใช้สนับสนุนอุตสาหกรรม Soft Power ไว้ที่เดียวไม่ให้เกิดกระจาย และมีการวางแผนงานร่วมกันทั้งหน่วยงานรัฐและเอกชนอย่างมียุทธศาสตร์ เพื่อให้การสนับสนุนอุตสาหกรรม Soft Power ของประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

THACCA ได้เตรียมความพร้อมในการสนับสนุน Soft Power โดยจัดทำแผนและมีการดำเนินการสนับสนุนอุตสาหกรรม Soft Power ดังนี้

๑. จัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนการทำงาน

สนับสนุนทุกอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ให้ไปในทิศทางเดียวกัน ต่อเนื่อง ชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน

๒. สนับสนุนด้านการเงิน

ตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาซอฟต์แวร์เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการ รวมถึงกำหนดสิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อสนับสนุนทุกอุตสาหกรรม

๓. สนับสนุนองค์ความรู้

รวบรวมข้อมูลเชิงลึกด้านการตลาดทั้งในไทยและต่างประเทศ รวมถึงเผยแพร่และสนับสนุนทุนวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับซอฟต์แวร์

๔. สร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่และส่งเสริมศักยภาพในการแข่งขัน

คุ้มครองลิขสิทธิ์ ทรัพย์สินทางปัญญา รับรองมาตรฐานอาชีพ ให้คำปรึกษาทางธุรกิจแก่ผู้ประกอบการ และกำหนดมาตรการส่งเสริมการค้าอย่างเสรีและเป็นธรรม

๕. เป็นศูนย์อำนวยความสะดวกเบ็ดเสร็จ (One Stop Service)

ให้เอกชนสามารถติดต่อประสานงานหรือขออนุญาตจากหน่วยงานรัฐในการทำงานของอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แบบครบวงจรจบในที่เดียว

นอกจากนี้ THACCA ยังได้สนับสนุนอุตสาหกรรม Soft Power ทั้ง ๑๑ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านหนังสือ ๒) ด้านเฟสติวัล (เทศกาล) ๓) ด้านอาหาร ๔) ด้านการท่องเที่ยว ๕) ด้านดนตรี ๖) ด้านเกม ๗) ด้านกีฬา ๘) ด้านศิลปะ ๙) ด้านการออกแบบ ๑๐) ด้านภาพยนตร์ ละครและซีรีส์ และ ๑๑) ด้านแฟชั่น (THACCA, ๒๕๖๗) ซึ่งเป็นไปตามการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม Soft Power ด้านต่าง ๆ ที่คณะกรรมการพัฒนาซอฟต์แวร์แห่งชาติแต่งตั้ง

5F Soft Power

5F เป็นวัฒนธรรมสร้างสรรค์ที่มีศักยภาพ ๕ ด้านที่รัฐบาลมุ่งมั่นจะดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุน และประชาสัมพันธ์เป็น Soft Power ประกอบด้วย

๑. อาหาร (Food)

อาหารไทยที่มีชื่อเสียง มีความเป็นเอกลักษณ์และเป็นที่ยอมรับในแต่ละจังหวัดของพื้นที่ในประเทศไทย เช่น ต้มยำกุ้งในภาคกลาง ข้าวซอยในภาคเหนือ ส้มตำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แกงส้มในภาคใต้ นอกจากนี้ ยังมีผัดไทย ผัดกะเพราที่เป็นที่นิยมอยู่ทั่วประเทศ

๒. ภาพยนตร์ (Film)

ภาพยนตร์และวีดิทัศน์รวมถึงซีรีส์ที่มีเนื้อหาแสดงให้เห็นถึงความสวยงามของประเทศไทย สร้างภาพลักษณ์ ทำให้รู้สึกหลงรักสถานที่ ฉาก เรื่องราว บทเพลงหรือวัฒนธรรมในแต่ละจังหวัดของพื้นที่ในประเทศไทย และกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเกิดความต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวตามรอยสื่อ ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ เช่น ภาพยนตร์สปเรอที่มีการถ่ายทอดเนื้อหาวิถีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือสู่คนรุ่นใหม่

๓. แฟชั่น (Fashion)

การออกแบบเครื่องประดับที่ใช้เป็นของตกแต่งและใช้สำหรับสวมใส่ เช่น เครื่องเงิน เครื่องถม รวมไปถึงเครื่องรางและของมงคล เช่น จตุคามรามเทพ หัวนะโม การออกแบบเครื่องแต่งกายต่าง ๆ เช่น เสื้อผ้าจากผ้าไหมไทยที่มีลวดลายสวยงามมีความเป็นเอกลักษณ์

๔. ศิลปะการต่อสู้ (Fighting)

มวยไทย มรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของประเทศ เป็นศิลปะการต่อสู้และกีฬาที่นิยมกันอย่างแพร่หลายภายในประเทศ รวมไปถึงกีฬาประเภทอื่น ๆ นอกเหนือจากมวยไทยที่มีความโดดเด่นเป็นที่นิยม เช่น ฟุตบอล วอลเลย์บอล

๕. เทศกาล (Festival)

เอกลักษณ์ด้านศิลปวัฒนธรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของงานเทศกาล งานประเพณีที่สืบทอดต่อกันมา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น ประเพณีที่สำคัญ การทำบุญไหว้พระขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ งานแสดงนาฏศิลป์ไทย ความเก่าแก่โบราณสถาน (ภุริณัฐ แก้วสียา, ๒๕๖๖)

ที่ผ่านมาภาครัฐได้ทำการส่งเสริมการตลาด 5F Soft Power ดังนี้

๑. อาหาร (Food)

มีการจัดทำคู่มือมิชลิน ไกด์ ประเทศไทย (The Michelin Guide Thailand) โดยคัดเลือกและรวบรวมรายชื่อร้านอาหารที่อยู่ในระดับมาตรฐานของมิชลิน ซึ่งในคู่มือไม่ได้มีแต่อาหารระดับหรูหรา และราคาสูง แต่ยังมี Street Food ที่น่าสนใจและน่ารับประทานอีกจำนวนมาก เช่น ร้านสำหรับสำหรับไทย กรุงเทพมหานคร ร้านบ้านเทพา กรุงเทพมหานคร ร้านอั้งโล่ บาย ย่างแรก กรุงเทพมหานคร ร้านเปลว ก๋วยเตี๋ยวต้มยำโบราณ จังหวัดนครปฐม ร้านข้าวเป็ยกอุดร จังหวัดอุดรธานี ร้านต้นมะยม จังหวัดภูเก็ต

นอกจากนี้ ยังสนับสนุนผู้ประกอบการในการทำตลาด ส่งออกวัตถุดิบที่ใช้ปรุงอาหารจากประเทศไทย รวมถึงสนับสนุนการเปิดร้านอาหารไทยในต่างประเทศ และการยกระดับคุณภาพร้านอาหารไทยในต่างประเทศให้มีมาตรฐาน

๒. ภาพยนตร์ (Film)

ได้ติดต่อเจรจากับศูนย์วัฒนธรรมเกาหลีที่เป็นผู้ผลิต Soft Power ด้านภาพยนตร์ระดับโลก เพื่อศึกษาแนวทางการเป็นไปได้ในการผลิตภาพยนตร์หรือซีรีส์ร่วมกัน มีภาพยนตร์หรือซีรีส์วายซึ่งเป็นอีกตลาดกลุ่มเป้าหมาย ช่วยสร้างกระแสความสนใจต่ออุตสาหกรรมบันเทิงของประเทศไทย ให้ผู้สนใจและนักท่องเที่ยว กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศรู้จักประเทศไทยและสนใจเดินทางมาท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยเข้าร่วมงานภาพยนตร์ในต่างประเทศ มีโครงการส่งเสริมการผลิตคอนเทนต์เข้าสู่ตลาดโลก และมาตรการคืนเงินแก่กองถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ

๓. แฟชั่น (Fashion)

ผลักดันผ้าไทยและเครื่องประดับไทยสู่ระดับนานาชาติ รวมถึงผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นพื้นบ้าน เช่น งานหัตถกรรมจักสาน นอกจากนี้ ยังส่งเสริมและพัฒนาการออกแบบของผลิตภัณฑ์ผ้าไทยให้ร่วมสมัย ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

๔. ศิลปะการต่อสู้ (Fighting)

มวยไทยเป็นศิลปะการต่อสู้ที่ได้รับความนิยม และมีชื่อเสียงในเวทีนานาชาติ ใช้การประชาสัมพันธ์และเปิดหลักสูตร เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ศิลปะการต่อสู้

๕. เทศกาล (Festival)

ประเทศไทยมีเทศกาลที่เป็นที่รู้จักในระดับโลก ใช้การประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวได้ เช่น เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลลอยกระทง (รัฐบาลไทย, ๒๕๖๖ ; กรมประชาสัมพันธ์, ๒๕๖๖)

สรุป

ตามที่ได้กล่าวถึงรายละเอียดของหลักนิติธรรม และความเป็นมารวมถึงการขับเคลื่อน Soft Power ของไทยแล้ว จะเห็นได้ว่าการขับเคลื่อน Soft Power ของไทยมีการดำเนินการที่สอดคล้องกับหลักนิติธรรมเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ

๑. Soft Power เป็นแนวคิดในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย และรัฐบาลได้กำหนดเป็นนโยบายสำคัญเพื่อผลักดันให้วัฒนธรรมเป็นสินค้าส่งออก เกิดการสร้างรายได้และภาพลักษณ์ที่ดีแก่ประเทศ เกิดการพัฒนาและยกระดับเศรษฐกิจของไทย และได้กำหนดเป็นวาระแห่งชาติ ประเด็นนี้ การขับเคลื่อน Soft Power จึงสอดคล้องกับหลักนิติธรรม ซึ่งหมายถึงการเป็นองค์ประกอบหนึ่งของหลักธรรมาภิบาล หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นการปกครองโดยกฎหมายที่เป็นธรรม เพื่อประโยชน์ของประชาชน มีความยุติธรรม เสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ

๒. การแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์แวร์แห่งชาติโดยรัฐบาล ซึ่งประกอบด้วยกรรมการที่มาจากหลากหลายผู้เชี่ยวชาญ ผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อสร้างความชัดเจนในการกำหนดนโยบาย การขับเคลื่อนนโยบาย การใช้งบประมาณ และการวัดผลสำเร็จของนโยบาย ประเด็นนี้ การขับเคลื่อน Soft Power จึงสอดคล้องกับหลักนิติธรรมเกี่ยวกับหลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา เป็นการเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้เสนอข้อคิดเห็น คำแนะนำ ที่เป็นประโยชน์และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย รวมถึงเป็นข้อตกลงหรือมติที่ประชุมร่วมกัน เพื่อความชอบธรรมในการดำเนินการขับเคลื่อน Soft Power

๓. การขับเคลื่อน Soft Power ของไทย ซึ่งประกอบด้วย ๑) คำแถลงนโยบายของรัฐบาล ที่เกี่ยวข้องกับ Soft Power ๒) การแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์แวร์แห่งชาติ ๓) การแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาซอฟต์แวร์แห่งชาติรวมถึงการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาซอฟต์แวร์แห่งชาติ จำนวน ๑๔ คณะ และ ๔) การจัดตั้งหน่วยงาน THACCA (Thailand Creative Culture Agency) เป็นหน่วยงานที่รวบรวมงบประมาณและภารกิจที่เคยใช้สนับสนุนอุตสาหกรรม Soft Power ไว้ที่เดียวไม่ให้เกิดกระจาย และมีการวางแผนงานร่วมกันทั้งหน่วยงานรัฐและเอกชน อย่างมียุทธศาสตร์ เพื่อให้การสนับสนุนอุตสาหกรรม Soft Power ของประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพประเด็นนี้ การขับเคลื่อน Soft Power จึงสอดคล้องกับหลักนิติธรรมเกี่ยวกับหลักการแบ่งแยกอำนาจ เป็นการใช้อำนาจตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด มีผู้รับผิดชอบในการดำเนินการขับเคลื่อน Soft Power อย่างชัดเจน อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักนิติธรรมอันหมายถึงหลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย ซึ่งจำกัดอำนาจในทางนิติบัญญัติ เพื่อป้องกันมิให้ใช้อำนาจโดยมิชอบและเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลให้เป็นไปโดยเสมอภาคกันตามกฎหมาย

ข้อเสนอแนะ

หลักนิติธรรมถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการบริหารประเทศให้เดินไปข้างหน้า โดยทั่วไปมักมีความเข้าใจว่าหลักนิติธรรมเป็นการบริหารจัดการบ้านเมืองตามตัวบทกฎหมาย และใช้กฎหมายเป็นหลักในการตัดสินคดีความหรือกรณีพิพาทต่าง ๆ เท่านั้น แต่ในสภาพความเป็นจริงสังคมตามหลักนิติธรรมที่ดี มีมิติในแง่มุมอื่น ๆ นอกเหนือจากการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เช่น ความชอบธรรมและความเป็นธรรมในสังคม การลดปัญหาคอร์รัปชัน การลดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยและคนยากจนในสังคม มีกลไกและกระบวนการในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การบริหารบ้านเมืองตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและความเชื่อมั่นจากนักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้เกิดการเติบโตก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม หลักนิติธรรมจึงเป็นเสมือนเสาหลักสำคัญที่จะเชื่อมโยงกระบวนการต่าง ๆ ทั้งด้านกฎหมาย ด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจสังคม และด้านสิทธิเสรีภาพ เพื่อให้สังคมมีความสุขและเจริญก้าวหน้า หลักนิติธรรมเป็นหลักการอันหนึ่งที่สำคัญในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ถ้าหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ทุกคนปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด และคำนึงถึงความเป็นธรรม ความยุติธรรม ก็จะทำให้กิจการบ้านเมืองมีการพัฒนาเจริญก้าวหน้า และสังคมอยู่อย่างสงบสุข

Soft Power เป็นแนวคิดสำคัญที่รัฐบาลไทยนำมาใช้เป็นนโยบายของประเทศ โดยมีการนำแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์มาเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม เกิดเป็น “เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม” (Creative and Cultural Economy) เป็นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจใหม่ โดยใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะเส้นทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ในการผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ ซึ่งสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจหรือคุณค่าทางสังคม หรือการนำความคิดสร้างสรรค์และสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมมาใช้เป็นฐานในการพัฒนาต่อยอดสินค้าและบริการที่มีศักยภาพอยู่แล้วเพื่อให้เกิดความได้เปรียบทางธุรกิจ ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจใหม่มีความเติบโตอย่างสมดุล ยั่งยืน และเกิดการคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของท้องถิ่น เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตให้ประชาชนอย่างทั่วถึง เป็นการผลักดันให้วัฒนธรรมเป็นสินค้าส่งออก เกิดการสร้างรายได้ และภาพลักษณ์ที่ดีแก่ประเทศ

การขับเคลื่อน Soft Power ของไทย เป็นการดำเนินการตามหลักนิติธรรม ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี คำนึงถึงความเป็นธรรมและความยุติธรรม เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน Soft Power เช่น การแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ Soft Power ทั่วโลกสำคัญในการขับเคลื่อน Soft Power คือการใช้ “ความคิดสร้างสรรค์” และ “เทคโนโลยี” เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ต่อยอดต้นทุนวัฒนธรรม และภูมิปัญญา ให้พัฒนาทั้งรายได้และคุณภาพชีวิตของผู้คน รวมถึงการจัดการให้เกิด

“ระบบนิเวศสร้างสรรค์” ที่เอื้อให้เกิดบรรยากาศสภาพแวดล้อม และโครงสร้างสังคมที่ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้อย่างอิสระเสรีไม่ถูกปิดกั้นความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่จะทำให้คนไทยกล้าคิดกล้าตัดสินใจเปลี่ยนแปลงขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมเดิมและความเชื่อเกิดเป็นโมเดลธุรกิจที่สะท้อนภาพลักษณ์ใหม่ของประเทศไทย นำพาเอาอัตลักษณ์ท้องถิ่นและของดีของไทยให้ไปสู่ระดับโลก

เพื่อให้การขับเคลื่อน Soft Power ของไทยซึ่งเป็นการดำเนินการตามหลักนิติธรรม เกิดประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของรัฐ ควรมีการดำเนินการเพิ่มเติม เช่น

๑. ควรมีหลักคิด หลักวิชา หลักปฏิบัติ ในการสร้างความรู้ทางวิชาการที่เกี่ยวกับ Soft Power เพื่อรองรับมาตรฐานด้าน Soft Power ในทุกมิติ เห็นคุณค่าและความสำคัญของพลัง Soft Power
๒. ควรกำหนดค่านิยมของ Soft Power เพื่อให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น เช่น พลังของวัฒนธรรมไทย ซึ่งหมายรวมถึง อาหาร วิถีชีวิต สิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตที่อยู่มาจนถึงปัจจุบัน
๓. ควรมีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงในทุกมิติจากทุกหน่วยงาน กระทรวง ทบวง กรม และมีการนำเสนอไปทั่วโลกอย่างมีเอกภาพ
๔. ควรมีการติดตามและประเมินผลการขับเคลื่อน Soft Power ในทุกมิติแบบบูรณาการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของทั่วโลก

บรรณานุกรม

- กรมประชาสัมพันธ์. (28 เมษายน 2566). โฆษกรัฐบาลเผย นายกฯ ส่งเสริมการขับเคลื่อนโครงการ 5F ผลักดันผลิตภัณฑ์และวัฒนธรรมไทยเป็นสินค้าส่งออกให้เป็นที่รู้จักทั่วโลก สร้างโอกาสจาก Soft Power. สืบค้น 28 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/39/iid/177728>
- จรัญ ภักดีธนากุล. (2560). **บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญกับการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม**, เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตร หลักนิติธรรม เพื่อประชาธิปไตย (นธป.) รุ่นที่ 5 วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
- ธานินทร์กรัยวิเชียร. (2552). **หลักนิติธรรม**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ขอนิมพ์ 50 จำกัด
- บวรศักดิ์อุวรรณโณ. (2551). **หลักนิติธรรมกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย “หลักนิติธรรม”** วารสารพระธรรมนุญ. เล่ม 49 ฉบับ (พ.ศ. 2551-2552) : 97-101
- ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. (2558). **ความหมายและองค์ประกอบของหลักนิติธรรม**, สถาบันพระปกเกล้า. (กันยายน – ธันวาคม 2558) : 5
- ปรีดีเกษมทรัพย์. (2536). **ประชาธิปไตยกับชนชั้นกลาง**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (2554) สืบค้น 28 มิถุนายน 2567 จาก <https://dictionary.orst.go.th/>
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด พิมพ์อักษร.
- รัฐบาลไทย. (10 มีนาคม 2566). **Soft Power (5F) ไทยดึงดูดใจนักท่องเที่ยว**. สืบค้น 28 มิถุนายน 2567 จาก https://thailand.go.th/issue-focus-detail/001_02_070?hl=th
- วิษณุ เครืองาม. “**หลักนิติธรรม**”. วารสารพระธรรมนุญ. 49 (2551-2552), 85.
- สันหัต โปธิสา. (11 พฤศจิกายน 2566). **Soft Power คืออะไร ? รวม “ของไทย” ปังจริงในหมู่ชาวต่างชาติ**. สืบค้น 28 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.thaipbs.or.th/now/content/491>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (5 ตุลาคม 2566). **การประชุมคณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์แวร์แห่งชาติ ครั้งที่ 1/2566**. สืบค้น 28 มิถุนายน 2567 จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=14438
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (13 กันยายน 2566). **คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 230/2566 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์แวร์แห่งชาติ** [หนังสือราชการ]. (230/2566). สืบค้น 28 มิถุนายน 2567 จาก <https://sto.go.th/media/คำสั่ง-นร-230-2566-คกก.ยศ.-SP-แห่งชาติ.pdf>
- _____. (6 ตุลาคม 2566). **คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 268/2566 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาซอฟต์แวร์แห่งชาติ** [หนังสือราชการ]. (268/2566). สืบค้น 28 มิถุนายน 2567 จาก <https://sto.go.th/media/คำสั่ง-นร-268-2566-แต่งตั้ง-คกก.พัฒนา-SP-แห่งชาติ.pdf>

- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2566). **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี**. สืบค้น 28 มิถุนายน 2567 จาก https://www.soc.go.th/wp-content/uploads/2023/09/history_66.pdf
- หลักนิติธรรมสำหรับสิทธิมนุษยชนในภูมิภาคอาเซียน. (2547). เอกสารรายงาน HRRC Baseline Study on the Rule of Law in ASEAN :9-14.
- เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์กุล. (2553). **หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรรถนิติ ดิษฐอำนาจ. (2553). วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์. 4(4) : 6.
- อรรถพล ไญ้ส่วง. (2557). **หลักนิติธรรม**. บทความทางวิชาการ จุลนิติ. (มกราคม – กุมภาพันธ์ 2557) : 34-35.
- THACCA. (2567). **เกี่ยวกับ THACCA**. สืบค้น 28 มิถุนายน 2567 จาก <https://thacca.go.th/about>